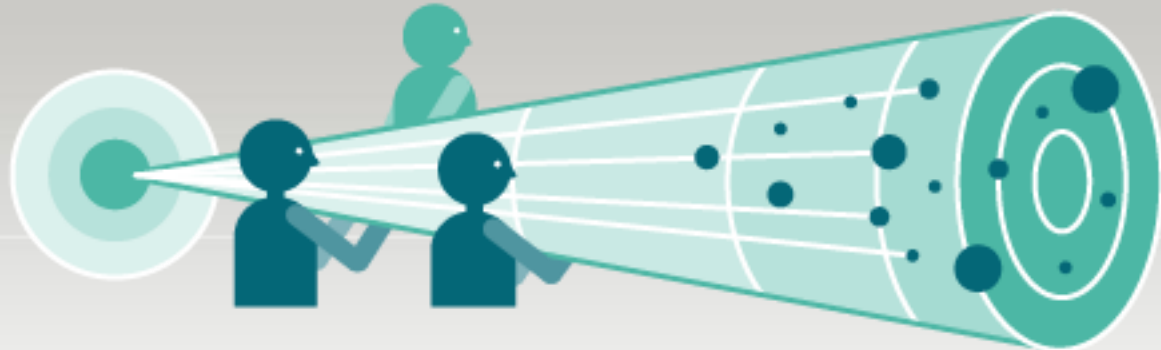

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMAS

Institucinės ateities infrastruktūros reikmė ir formavimo perspektyvos

dr. Ligita Šarkutė

*LR Seimo kanceliarijos Tyrimų
skyrius*

Trys „K“ klausimai

1. Kas ta **institucinė ateities infrastruktūra**?
2. Kokia yra šios infrastruktūros **reikmė**?
3. Kokios yra šios infrastruktūros **formavimo perspektyvos**?

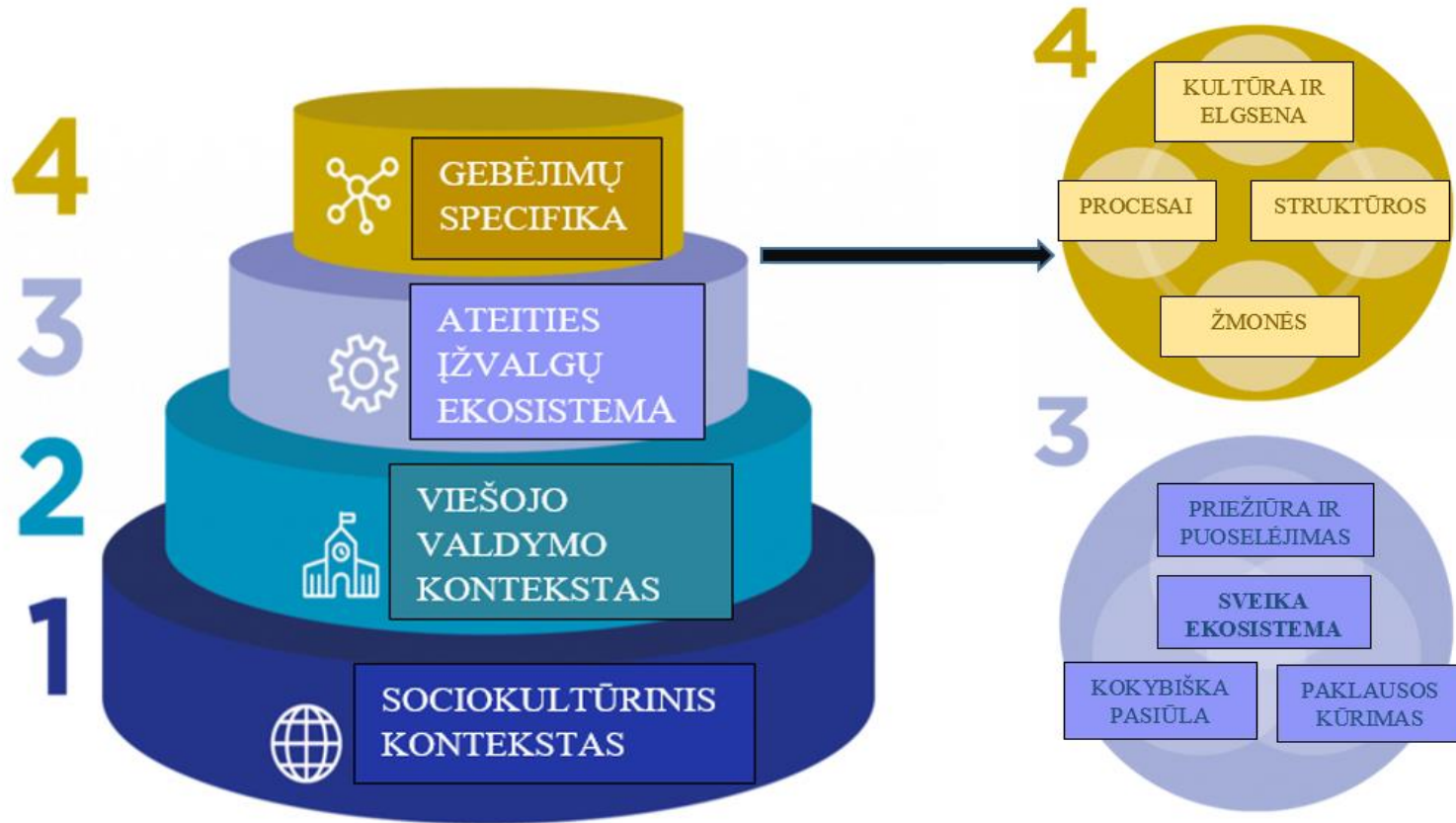
K1. Kas ta **institucinė ateities infrastruktūra**?

Infrastruktūrą (lot. infra – žemai, apačioje + struktūra) – įrenginių ir įstaigų, reikalingų normaliai ūkio šakų ir visuomenės veiklai, visuma.

- **Veikėjai:** analitiniai, ekspertiniai, informacinio aprūpinimo, duomenų analizės, ateities išvalgų centrai, padaliniai, institucijos, nevyriausybinės organizacijos.
- **Motyvacija veikti:** veikėjai turi gebėti, norėti ir galėti (savo kompetencijų ribose) sukurti ir palaikyti ateities numatymo ir šių išvalgų integravimo į viešosios politikos sprendimų priėmimą struktūras ir mechanizmus.
- **Institucinė aplinka:** institucijų steigimo bei veikimo taisyklės ir reglamentavimas, funkcijos, kvalifikaciniai reikalavimai ir gebėjimas priimti įrodymais grįstus sprendimus.

Ateities infrastruktūra *versus* ateities ekosistema

Institucinės ateities infrastruktūros išeities taškas

- Strateginio valdymo įstatyme įtvirtintas **ateities vertinimo principas**.
- Strateginio valdymo metodikoje numatytas **alternatyvių scenarijų** rengimas kaip vienas iš strateginio planavimo dokumentų rengimo etapų.
- Valstybės pažangos strategijos rėmuose ateities išvalgų rengimą ir aplinkos analizės atlikimą organizuoja **Vyriausybės strateginės analizės centras**.

Galimi ateities infrastruktūros dalyviai

- Lietuvos Respublikos Seimas
- Vyriausybė
- Nacionalinė regioninės plėtros taryba
- regionų plėtros tarybos
- savivaldybių tarybos
- Valstybės pažangos taryba
- Vyriausybės strateginės analizės centras
- Teisėjų taryba
- nacionalinės plėtros įstaigos
- kiti dalyviai

Kokie dar veikėjai minimi?

- Seimo **Ateities komitetas**
- Seimo kanceliarijos (**Tyrimų skyrius**) ir Vyriausybės kanceliarijos padaliniai (**LR Ministro Pirmininko patarėjas strateginio planavimo**, viešojo administravimo, reformų ir pokyčių valdymo klausimais, **Strateginio valdymo grupė**)
- Lietuvos nacionalinė **Martyno Mažvydo biblioteka**
- **Viešojo valdymo agentūra**
- **Valstybės duomenų agentūra**
- **Lietuvos mokslo taryba** ir mokslo ir inovacijų pareigūnų tinklas
- Valstybės skaitmeninimo įgaliotiniai
- Kai kuriose savivaldybėse veikiantys **ateities numatymo padaliniai**

K2. Kokia yra institucinės ateities infrastruktūros **reikmė**?

- Pokyčių numatymas
- Galimybių identifikavimas
- Rizikų mažinimas
- Pasirengimas ateičiai

Poreikis aiškiai išreikštas ir Lietuvoje

- 2021 m. balandžio 9 d. Seimo Ateities komitete aptartos **valstybės ateities ekosistemos gairės**.
- 2022 m. rugsėjo 20 d. sudaryta **darbo grupė Lietuvos ateities ekosistemos koncepcijos (baltosios knygos) projektui parengti**.
- 2023 m. gruodžio 23 d. Seimas patvirtino **Lietuvos ateities viziją „Lietuva 2050“**.

K3. Kokios yra institucinės ateities infrastruktūros **formavimo perspektyvos?**

- Kokie galimi **trukdžiai** veiksmingai infrastruktūrai įdiegti ir veikti?
- Kokie galimi **scenarijai, perspektyvos, galimos trajektorijos ir architektūra?**
- Kokia infrastruktūra tinkamiausia atsižvelgiant į turimus **išteklis** ir esamuose **kontekstuose?**
- Kokie turėtų būti projektuojami ateities infrastruktūros **veikimo principai** ir **mechanizmai**, kokios **institucijos** ir numatomos jų **funkcijos?**

Veiksmingų ateities išvalgų sistemų elementai

Sisteminis elementas		Skatinantys veiksniai
	<i>Paklausa ir mandatas</i>	- Lyderystė - Viešasis interesas - Reputacija ir legitimumas - Inovacijų kultūra
	<i>Gebėjimai ir įgūdžiai</i>	- Ekspertinės žinios ir ekspertų tinklas - Aprūpinimo kokybė - Ateities raštingumas - Išteklių paskirstymas - Metodai ir instrumentai
	<i>Institucinis pritaikymas</i>	- Administracinė valdžios architektūra - Saugios erdvės - Priskirtos funkcijos ir institucinė sąranga - Tinklai ir tarpininkavimo vaidmenys
	<i>Ateities išvalgų įterpimas į viešosios politikos formavimo procesus</i>	- Sankirtos taškai - Orientacija į vartotoją - Atvirumas ir dalyvavimas
	<i>Grįžtamasis ryšys ir mokymosi galimybės</i>	- Žinių valdymas - Stebėsena ir poveikio vertinimas - Grįžtamojo ryšio kanalai - Tikslinga komunikacija ir aktyvi sklaida

Ką reikia numatyto projektuojant ateities (eko)sistemą?

- Kokios bus pagrindinės **institucionalizavimo struktūros**?
- Kokios **funkcijos** bus atliekamos?
- Koks bus **(de)centralizacijos** laipsnis?

Lietuvos ateities (eko)sistemos plėtros veiksniai

Skatinantys:

- Išorinis geopolitinis neapibrėžtumumas
- Strateginė krašto apsauga ir ekonominės gerovės didinimas
- Išorinės ES ir kitų tarptautinių organizacijų iniciatyvos

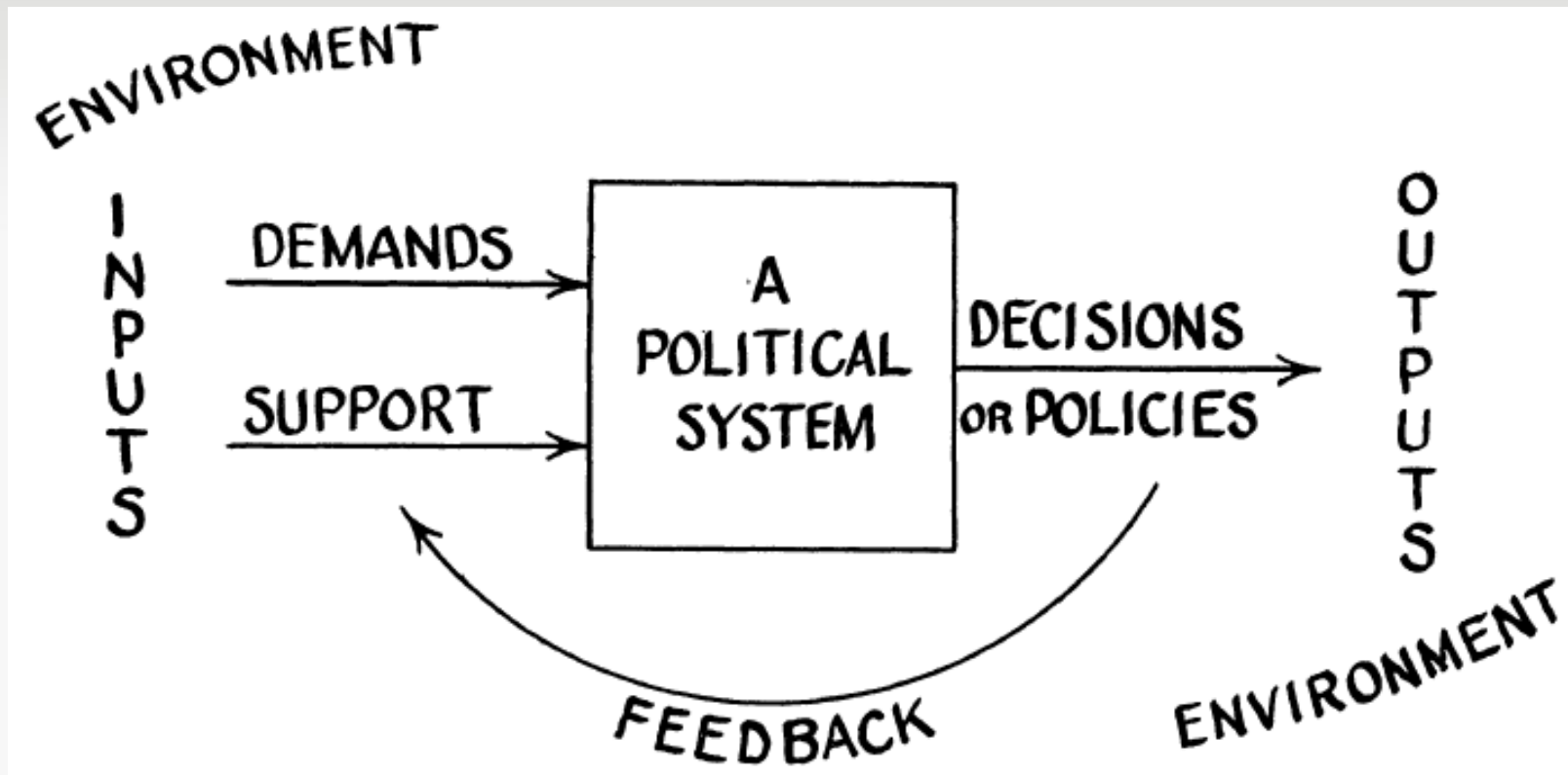
Ribojantys:

- Aukštas socialinės atskirties laipsnis
- Žemi socialinio pasitikėjimo rodikliai
- Sustabarėjusi institucinė kultūra

Lietuvos ateities (eko)sistemos veikimo principai

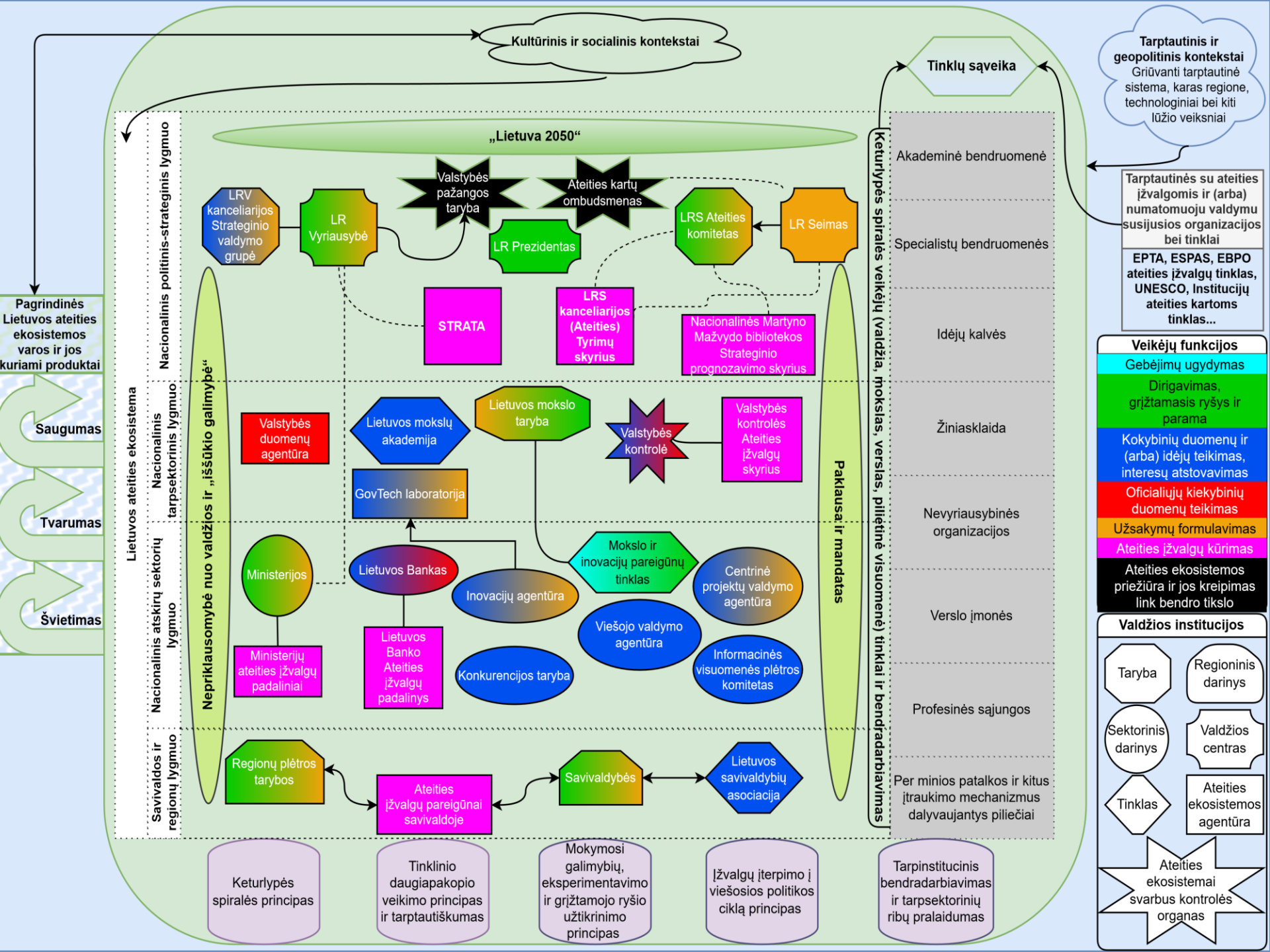
- **Keturlypės spiralės**
- **Tinklinio daugiapakopio veikimo principas ir tarptautiškumas**
- **Mokymosi galimybių, eksperimentavimo ir grįžtamojo ryšio užtikrinimas**
- **Ižvalgų įterpimas į viešosios politikos ciklą**
- **Tarpinstitucinis bendradarbiavimas ir tarpsektorinių ribų pralaidumas**

Atverkim juodąją dėžę...

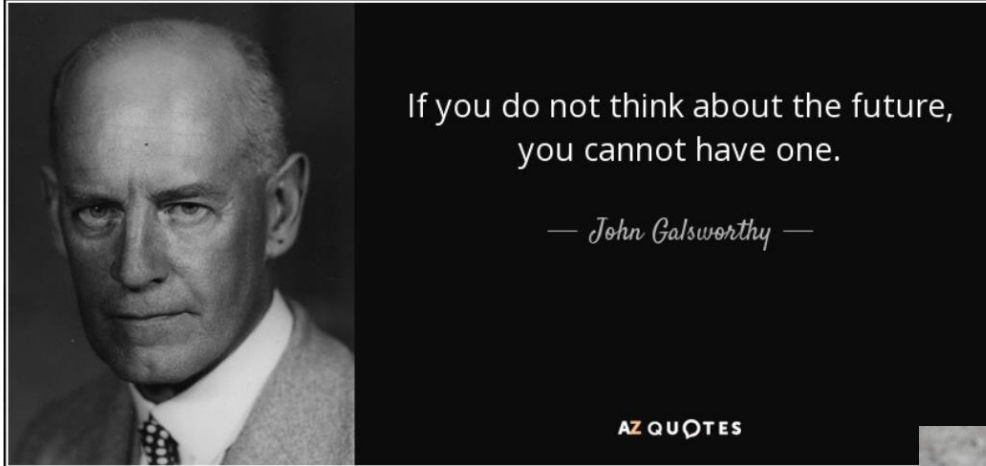
Projektuojama Lietuvos ateities ekosistemos schema →

(A. Lukošaitis, L. Šarkutė, V. Urbonaitė-Barkauskienė, G. Kanapka, L. S. Šimašius)

Dėkoju už dėmesį

Jei negalvojame apie ateitį, negalime ir jos turėti.

Niekada negalvoju apie ateitį – ji tiesiog per ateina greitai.

